

CRONICĂ DE FAMILIE (Familia Plaino)

Nicolae Spăntulescu

Începutul secolului al XVIII-lea a fost marcat de evenimente menite a slăbi puterea Imperiului Otoman.

Nesupunerea domnilor români **Dimitrie Cantemir (1710-1711)** în Moldova și **Constantin Brâncoveanu (1688 1714)** în Țara Românească constituia debutul mișcărilor de scuturare a jugului otoman.

Înalta Poartă s-a văzut nevoită a lua măsuri de urgență, sigure, de a ține sub ascultare țările rebele care formau un tampon în fața țărilor apusene considerate un potențial pericol pentru Imperiul Otoman. Administrarea Țărilor Române a ridicat turcilor numeroase probleme pentru că boierimea pământeană, aflată în veșnice conflicte, caracterizate prin lupte fratricide și prin trădare, nu prezenta garanții în implicarea ei la conducere. Singura soluție a Înaltei Porți a fost aceea de a numi domni supuși și credincioși, buni organizatori și diplomați capabili de a se implica în evenimentele politice ale vremii. Noii pretendenți la tron trebuiau să aibă o bună pregătire politică, să fie cunoscători ai unor limbi occidentale și cum Coranul interzicea marilor dregători turci să învețe o limbă străină și să se conecteze la ideile și obiceiurile țărilor europene, s-a găsit soluția salvatoare de a se apela la serviciile aduse de boierimea de origine greacă, aciuată în capitala Imperiului, în cartierul Fanar. Această boierime se caracteriza printr-o

temeinică cultură de factură europeană și avea un simț comercial elevat. Reprezentanții ei erau buni finanțști, fiind cunoscuți ca cei mai mari și mai abili bancheri de care Poarta avea mare nevoie spre a fi subvenționată financiar în vastele ei planuri militare. Pepiniera de oameni din Fanar a oferit Imperiului în perioada 1711-1821 unsprezece familii din protipendada grecească capabile de a da domnii doriți.

Primii domni fanarioți au avut de învins câteva probleme majore legate de conducere. În jurul tronului gravitau marile familii boierești autohtone ca: Brâncovenii, Bălăcenii, Sturdzeștii, Cantacuzinii și întregul lor alai de rude ale căror idei și interese erau legate de tradiție. Dorința noilor domni era aceea de a se înconjura de o pleiadă de dregători credincioși. Fidelitatea dregătorilor autohtoni putea fi cumpărată prin privilegii și daruri, dar nici aceste procedee n-au dat rezultatele scontate și atunci domnii au apelat la altă metodă eficientă: aceea de a atribui toate posturile cheie din Divan unor greci docili.

Fanarul a oferit nucleul familiilor apte de a da domni, dar numărul mare de sfetnici a fost adus din Grecia. În anul 1740, a venit primul val de boieri greci proveniți din treisprezece familii de rangul I cărora li s-au oferit cele mai mari dregătorii în armată, economie, justiție, finanțe. Din primul val de rangul I făceau parte familii grecești care au rămas ancorate multă vreme în viața politică a țării: Arghiropol, Hrisoscoleu, Manu, Negri, Vogoridi. Noile funcții reclamau nevoia unor dregători de rang mai mic și astfel în anul 1747 a intrat în Țările Române cel de-al doilea val format din nouăsprezece familii provenite din Grecia insulară, val din care făcea parte și familia Plaino. Rangurile boierești erau atribuite în funcție de starea socială și materială a pretendenților. Din Divan făceau parte **boierii veliți** sau **căftăniți**. Înainte de investirea în funcție, boierul trebuia să-i ofere domnului darul

în bani „havaetul”,¹ în schimbul căruia domnul, într-o ceremonie desfășurată în jurul tronului, îl îmbrăca pe boierul velit² într-un caftan³.

Boierul velit căpăta dreptul de a purta barbă lungă, îngrijită într-un anume fel (barbă interzisă restului boierimii), avea dreptul de a purta ișlic și haine garnisite cu stofe colorate destinate marilor dregători.

Boierii de rangul II aveau dreptul de a primi dregătoriile: marele clucer⁴, marele comis⁵, marele paharnic⁶, marele stolnic⁷, marele

---

¹ **Havaet (havaiet)** – plocon, bacșiș, taxă dată de cel numit într-o slujbă, celui care-l numea (termen turcesc din secolul XVIII)

² **Velit** – înseamnă „mare“, de la termenul slav **vel**; boierul velit era un boier de rangul întâi

³ **Caftan** - haină lungă și largă împodobită cu blănuri de samur, răs, hermină, cusută cu fir de aur și lungă până la pământ, purtată de către marii dregători și de către domni. La origine a fost utilizată în Persia de la care au preluat-o bizantinii și apoi turcii. De la cei din urmă moda s-a răspândit în Țara Românească și Moldova. Primele informații despre utilizarea caftanului datează din a doua jumătate a secolului al XV-lea în Țara Românească și în secolul al XVI-lea în Moldova. Caftanul era, totodată, un însemn al investiturii domnului.

⁴ **Clucer** – mare dregător care se îngrijea de aprovizionarea Curții domnești; deținător al cheilor de la magazii de provizii. Avea în grijă și aprovizionarea oastei. Avea în subordine pe **clucerul de arie** care se îngrijea de grâne și bucate, cât și pe **pivniceri**. Dregătoria apare în 1460 în Țara Românească și în 1425 în Moldova.

⁵ **Comis** – boier de Divan care avea în grija sa grajdurile și caii domnului; apare în 1415 în Țara Românească și în 1435 în Moldova.

⁶ **Paharnic** – dregător de Curte, care se îngrijea de băutura domnului, gustând-o înainte acestuia pentru a se convinge că nu este otrăvită. Apare în 1392 în Țara Românească și în secolul XVI în Moldova (aici se mai numea și **ceașnic** sau **pincerna**)

⁷ **Stolnic** – dregător de Curte care gusta mâncărurile servite domnului spre a dovedi că nu sunt otrăvite; avea în subordine pe **stolnicel** care strângea dijma din peștele prins în Dunăre și în bălți. Apare în 1392 în Țara Românească și în 1393 în Moldova

căminar⁸ Lui Constantin Plaino i s-a oferit rangul de mare paharnic. Trecerea din rangul II în rangul I se făcea prin cumpărarea rangului și prețurile difereau în funcție de rang: funcția de armaș⁹ 10 pungi de piaștri (una pungă conținea 500 de piaștri¹⁰), funcția de șetrar¹¹ 7 pungi, mare stolnic 5 pungi, treti logofăt¹² 3 pungi. Este lesne de înțeles că într-un timp relativ scurt numărul dregătorilor din Divan a ajuns de la 19 la 30. Plaino, din funcție de rangul II a ajuns în dregătorie de gradul I fapt ce i-a conferit dreptul de a cere mâna fiicei lui **Alexandru Moruzi (1792, 1793-1796, 1799-1801, 1802-1806, 1806-1807)**. Domnul Moruzi

---

⁸ **Căminar** – însărcinat cu perceperea unor dări (la început numai pe vânzarea cerii). **Camăna** (camene – bucăți de ceară) era percepută de marele paharnic. Dregătoria căminarului apare în secolul al XVIII-lea

⁹ **Armaș** – dregător domnesc din Țara Românească care era executorul pricinilor și pedepselor domnești, inclusiv cele capitale. Apare în Țara Românească în sec.XV. Din secolele XVI-XVII este și comandantul artileriei și al pușcării (arsenalul). Pe lângă **armașul cel mare** mai erau și **al doilea** și **al treilea armaș**, ca ajutoare. Agenții lor se numeau **armășei**. Un **armaș** era și la Craiova, pe lângă ban. În Moldova, cu aceleași atribuțiuni, **marele armaș** avea mai puțină însemnătate.

¹⁰ **Piastru** - monedă turcească de argint cu valori foarte diferite. A circulat în Țările Române în secolele XVII-XVIII

¹¹ **Șetrar (șătrar)** – demnitar care avea grijă de aranjarea și paza corturilor în timp de război

¹² **Logofăt (cancellarius)** – mare dregător, locțiitorul domnului în conducerea Divanului; redacta actele oficiale al cancelariei domnești, pe care le întărea cu pecetea domnului. Era ajutat de **logofețeli: grămățici, copisti sau dieci**. Apare în 1390 în Țara Românească și în 1463 în Moldova. În Moldova unde îndeplinea și însemnate atribuții judecătorești și unde răspundea de hotărnicia moșiilor, logofătul a devenit cu vremea „întâiul șezător al Divanului”, fiind citat ca primul martor al Sfatului domnesc. Denumirea de logofăt mai era folosită și pentru dregători mai mici ca **logofăt de vistierie, de cămară, de obiceiuri, de taină (secretar particular al domnului)** sau **logofătul al doilea**.

i-a dăruit fiicei sale Eufrosina întinsa moșie din partea județului Slam Râmnic (Râmnicu Sărat).

Aflăm din documente că Plaino Constantin a decedat în anul 1838. Succesorul său, Alexandru Plagino, va moșteni moșia și dregătoria de paharnic. În anul 1840, Maria Dăculescu, intențează proces lui Alexandru Plagino pentru suprafețe pe care Constantin Plaino nu le putea justifica cu documente, fapt care atestă că boierii fanarioți au primit și moșii care nu li se cuveneau. Maria Dăculescu s-a prezentat la proces cu probe și Marele Divan i-a dat câștig de cauză. Descendentul Alexandru Plaino avea să aibă și alte confruntări judiciare. În anul 1840, soția defunctului începe un proces cu Costache Moruzi, rudă cu fostul domn, pentru moșiile Obrejița, Târgu Cucu, Gura Caliții. Câștig de cauză în acest proces a avut Plaino. În anul 1845, moare soția lui Constantin Plaino și moștenitor deplin rămâne Alexandru Plaino care între timp s-a căsătorit cu Alina, fiica lui **Barbu Știrbei (1849-1853, 1854-1856)**. În exploatarea mării moșii apar reacții din partea țăranilor care părăseau moșia. Alexandru Plaino nu mai avea încredere în țăranii din satul Linți, localitate izolată, și de aceea îi strămută pe moșia Târgu Cucu. Tulburările și nesupunerile de pe moșia lui Plaino nu s-au stins. Cum Alexandru Plaino era ocupat cu treburile din Divan, a lăsat administrarea moșiei pe seama soției. Alina Plaino se adresează cu o plângere către Domn prin care arăta ca mulți dintre robii de pe moșia Târgu Cucu și Căndești „*au dosit*” (au fugit) și cere ajutor să fie aduși înapoi la moșie.

Mai întâlnim și alte plângeri împotriva lui Constantin Bulibașa și împotriva unor săteni din Bordești care-i aduceau „*atingere și stricăciuni la pădure*”.

Din cauza nesupunerii oamenilor de pe moșie, Alexandru Plaino, se vede nevoit a-i cere încuviințarea Domnului de a da locuri cu

embatic*. Ideile revoluționare din 1848 aveau să deterioreze relațiile dintre boier și locuitori. Ideile au pătruns în Târgu Cucu și în toate satele de pe valea Râmnei și Râmnicului - Dumitrești, Chiojdeni, Jitia - sate aflate pe moșia lui Plaino. În Plainești (Târgu Cucu) se aflau agitatori de bază ai revoluției: Costache Mihăescu, fiul lui Mihail pârcălab în Râmnicu Sărat, un oarecare Costache, subcârmuitor al Plasei Marginea de Sus cu sediul în Târgu Cucu, Costache Lelișor și Paricioc din Gugești, precum și Lepădatu din Dragosloveni. S-a cerut agiei ca aceștia să fie supravegheați ca turbulenți. Din căsătoria cu Alina Știrbei a rezultat un fiu, Dan, care a devenit primul președinte al Comitetului Olimpic Român. Dan Plaino a primit moșia din Mărtinești. După divorțul de Alina, Plaino s-a recăsătorit cu o tânără din Marsilia, Emma Mehai cu care a avut patru copii:

- Emerlin - căsătorită în Franța cu contele Georges Guien cu care a avut un fiu lansat în viața diplomatică până în anul 1996
- Constantin Plaino - căsătorit cu o pianistă de origine franceză (Lyly), a avut un fiu Jean, decedat pe front
- Marie - căsătorită în Franța cu un medic, Bastien sau Bastid
- Elena - căsătorită cu un alsacian, baronul Mallenheim cu care a avut o fiică, Alexandrine, decedată la Paris. Elena divorțează de baron în 1894 și se retrage la moșia tatălui din Plainești unde primește castelul, moșia și dependințele. Elena a fugit cu administratorul moșiei, evreul Ion Friedmann cu care se va căsători.

Soții Friedmann au împrumutat de la o bancă din Trieste suma de 50.000 napoleoni de aur pentru care au ipotecat moșia de la Plainești. Împrumutul a fost girat de băncile „Dacia Română” și „Banca Agricolă”. Friedmann era un împătimit al jocului de noroc și al ruletei,

---

* **embatic**- dreptul de folosință a unui imobil în schimbul unei chirii. Totodată, vizează arendarea unui teren pe o perioadă de 99 de ani. În acest răstimp, arendașul se bucură de dreptul de posesie deplină asupra terenului. Drepturile și îndatoririle embaticarilor au fost prevăzute în condicile de legi și pravilele din secolele XVII-XIX în Moldova și Țara Românească.

jocuri la care a pierdut toți banii împrumutați. Neplata la scadență a dus la vânzarea moșiei de către băncile girante, moșia de 7.000 ha fiind cumpărată de 4 boieri din Oltenia: Suculescu, Popescu, Dăbuleanu și Nicolaescu.

Plaino și-a făcut în pragul morții un cavou impunător pe un promontoriu lângă castel, în stil neogrec. Cavoul era prevăzut în partea superioară cu o mică capelă împodobită cu icoane. În urma decesului survenit în anul 1894 a fost îmbălsămat și depus într-un sicriu de zinc și adăpostit în cavou.

Imediat după venirea rușilor în august 1944, cavoul a fost profanat în speranța că se vor găsi valori, iar trupul defunctului răstignit pe porțile castelului, scriindu-se în batjocoră „*Așa trebuie să pață exploatatorii*“

Datorită demnităților pe care membrii familiei Plaino le-au deținut (ambasador al României în Spania și Italia, ministru de Finanțe în timpul lui Cuza, atașat pe lângă țarul Rusiei în timpul Războiului de Independență), s-au bucurat de o atenție deosebită și datorită influenței lor Plaineștii au devenit o localitate înfloritoare, fostă reședință a celei mai importante plase din județul Râmnicu Sărat. Aceeași familie a ctitorit și biserica din Cândești.